

BRAINPORT MONITOR 2019 SAMENVATTING - 12^e EDITIE

BRAINPORT EINDHOVEN FIT VOOR DE TOEKOMST

**BRAINPORT
EINDHOVEN**

TOTAALBEELD

De Nederlandse economie keert, na de sterke opleving na twee crises, in 2018 terug naar een standaard groeitempo. Dat geldt ook voor Brainport Eindhoven, waar de regio met **een economische groei van 3,3% in 2018 sterker groeit dan het Nederlandse gemiddelde (2,6%)**.

De economische groei in de regio wordt gedreven door de industrie. Zo was de uitvoer van goederen nog nooit zo hoog als in 2018: €31,9 mld. Met 17,7% t.o.v. 2017 is dit de **sterkste groei in het afgelopen decennium**. Daarnaast stijgt de bruto toegevoegde waarde in de industrie in 2017 regionaal (+12,2%) ruim twee keer zo hard als nationaal (+6,1%). Nieuw dit jaar is dat Duitsland niet langer de regio's grootste exportmarkt qua exportwaarde is, **de VS en China zijn onze oosterburen op dat vlak voorbij gegaan**.

De economische voorspoed is ook terug te zien in de toenemende innovatiekracht van Brainport Eindhoven. **Nog nooit waren er zoveel patentaanvragen (7.140) bij het Europese octrooibureau uit Nederland**

als in 2018. Met bedrijven als Philips, Signify, NXP en ASML is Noord-Brabant verantwoordelijk voor 50,3% van de totale Nederlandse patentaanvragen. De provincie noteert hiermee een 5e plek op de ranglijst van meeste Europese patentaanvragen naar Europese regio's.

Hoewel de arbeidsparticipatie zowel regionaal als nationaal evenredig stijgt, en het **werkloosheidspercentage weer terug is op het niveau van voor de economische crisis**, leidt de continue groei van de economie tot steeds meer spanning op de arbeidsmarkt. Vooral in de tech- en IT blijven veel vacatures open en behoort in 2018 **ruim een kwart (27,6%) van het totaal aantal ontstane vacatures in Brainport Eindhoven tot de tech- en IT beroepsklassen**. Het aantal tech- en IT vacatures in 2018 groeit regionaal dan ook ruim 1,5 keer zo hard als nationaal.

Ondanks een afname van het aantal buitenlandse migranten kent 2018 het hoogste netto migratiesaldo van de afgelopen 10 jaar. Dit is te danken aan het

binnenlands migratiesaldo, dat na jaren van dalen weer positief is. In datzelfde jaar telt de provincie Noord-Brabant **10.600 internationale studenten, waarvan er 3.400 een technologische studie volgen**. De grootste groep hiervan komt niet langer uit Duitsland maar uit Bulgarije.

Dit jaar kijken we, in aanvulling op de standaard indicatoren, naar de ontwikkelingen van de regio op het gebied van duurzame ontwikkeling of **brede welvaart**, zoals geoperationaliseerd door Telos. Volgens de Telos methode scoort Brainport Eindhoven in 2018 met een duurzaamheidsscore van 48,6 hoger dan het Nederlands gemiddelde van 46,9. Inzoomend op de drie kapitalen sociaal-cultureel (+2,2), ecologisch (+5,6) en economisch (+3,8) maakt Brainport ten opzichte van 2014 een positieve ontwikkeling door.

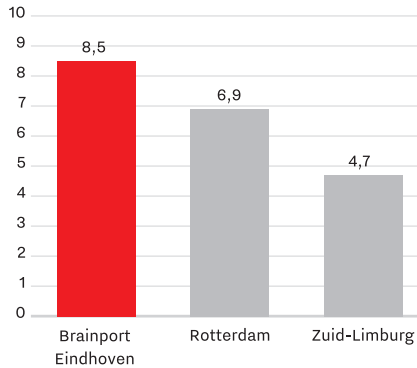
Naast deze samenvatting is er ook een volledige rapportage met ruim 30 statistieken. Deze is te vinden op www.brainporteindhoven.com/monitor

TOTAALBEELD IN CIJFERS

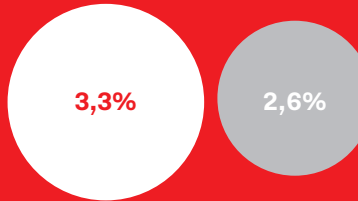
HET REGIONALE WERKLOOSHEIDSPERCENTAGE IS MET 3,5% WEER TERUG OP HET NIVEAU VAN VOOR DE ECONOMISCHE CRISIS.

BRUTO TOEGEVOEGDE WAARDE INDUSTRIE - TOP 3 NEDERLAND

in mld. euro's

ECONOMISCHE GROEI 2018

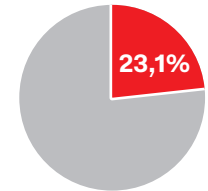

Brainport Eindhoven

Nederland

PRIVATE R&D UITGAVEN 2016

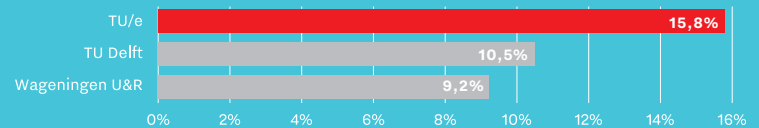
Brainport Eindhoven
Nederland

Totaal €8,2 miljard

TOP 3 GEZAMENLIJKE PUBLICATIES UNIVERSITEITEN EN BEDRIJFSLEVEN

(aandeel van alle universitaire publicaties, 2014-2017)

DE TOPSECTOR HTSM IS VERANTWOORDELIJK VOOR RUIM EEN DERDE VAN DE TOTALE BANENGROEI IN BRAINPORT EINDHOVEN EN 11,2% VAN ALLE BANEN IN DEZE TOPSECTOR ZIJN TE VINDEN IN BRAINPORT EINDHOVEN.

PEOPLE

“The world is changing at lightning speed. Digitalisation, globalisation and demographic changes are having a profound impact on our lives, on our cultures, on our societies. (...) Our education and health, the distribution of income and wealth, the jobs we have and how we work are all particularly sensitive to these changes. It is a transformational era. Disruption is the new normal.”

- OECD, The Future of Work - Employment Outlook 2019

MIGRATIE EN BEROEPSBEVOLKING

Hoogste netto migratiesaldo van het afgelopen decennium

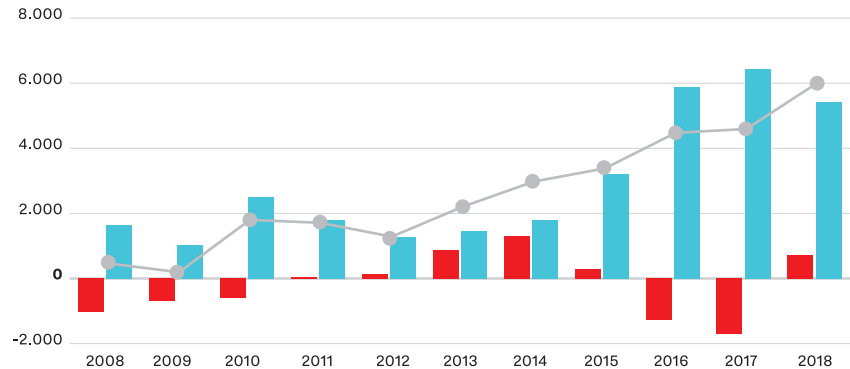
In 2018 heeft Brainport een netto migratiesaldo van 6.100 personen. Dit komt door een instroom van 5.400 buitenlandse migranten en een instroom van 700 binnenlandse migranten. Ondanks het gedaalde buitenlandse migratiesaldo, is het netto migratiesaldo met 1.400 personen (+30,0%) gestegen ten opzichte van 2017. Door een positief binnenlands migratiesaldo bereikt 2018 het hoogste netto migratiesaldo van het afgelopen decennium.

Verschuiving zichtbaar van laag naar hoog opgeleiden in het afgelopen decennium

In 2018 is de verdeling van de beroepsbevolking in Brainport Eindhoven naar opleidingsniveau als volgt: 21,3% is laag opgeleid (88.000 personen), 41,6% is middelbaar opgeleid (172.000 personen)

Migratiesaldo Brainport Eindhoven - in aantal personen

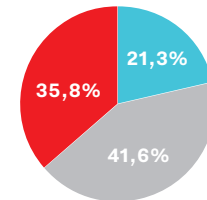
■ Binnenlands migratiesaldo ■ Buitenlands migratiesaldo ● Netto migratiesaldo

en 35,8% is hoog opgeleid (148.000 personen). In het afgelopen decennium is het aantal middelbaar opgeleiden in de regionale beroepsbevolking licht gestegen (+5,5%), het aantal laag opgeleiden gedaald (-14,6%) en het aantal hoog opgeleiden sterk gestegen (+24,4%).

Beroepsbevolking Brainport Eindhoven - naar opleidingsniveau*

■ Laag ■ Middelbaar ■ Hoog

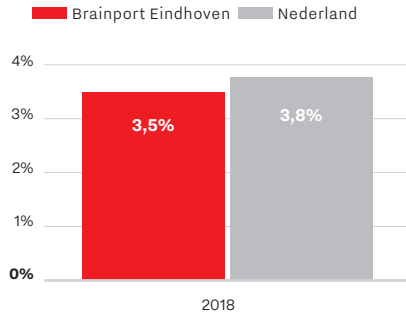
*1,2% is onbekend

WERKLOOSHEID EN VACATURES

Werkloosheidspercentage zowel regionaal als nationaal terug op niveau van voor de crisis

De daling van het werkloosheidspercentage zet zowel regionaal als nationaal voor het vierde jaar op rij voort. In 2018 zijn er in Brainport 15.000 werklozen. Hiermee is het werkloosheidspercentage 3,5%, 0,3%-punt onder het nationale werkloosheidspercentage. Hoewel de daling absoluut en relatief doorzet, is de daling minder sterk dan de afgelopen twee jaar.

Werkloosheidspercentage

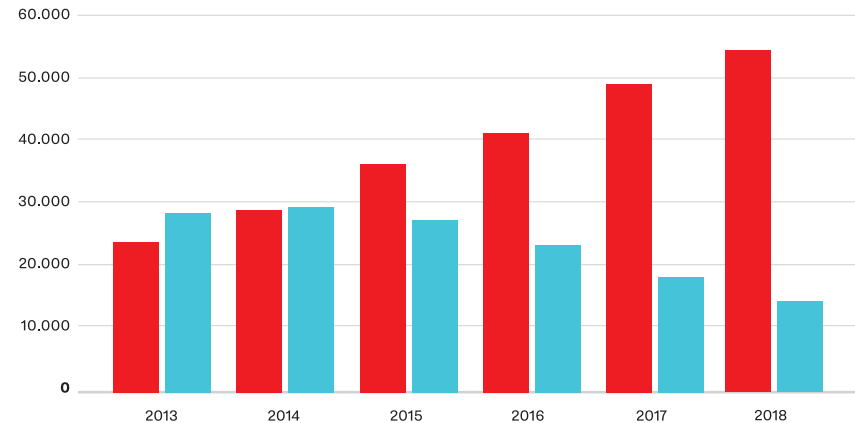
Stijging in het aantal ontstane vacatures, daling in de werkloze beroepsbevolking

De economie blijft aantrekken, hierdoor stijgt de vraag naar arbeid en daalt het werkloosheidspercentage. Ten opzichte van 2017 groeit het aantal vacatures met

6.100 tot een totaal van 54.000 vacatures in 2018. Hiervan zijn 27,6% vacatures in tech en IT, dit was in 2013 nog 22,8%. Over 2013 - 2018 zien we een jaarlijkse stijging van het aantal ontstane vacatures en sinds 2015 een daling van het aantal werklozen. Dit resulteert in 2018 in 15.000 werklozen.

Vacatures en werkloze beroepsbevolking in Brainport Eindhoven - in aantal personen

■ Ontstane vacatures ■ Werkloze beroepsbevolking

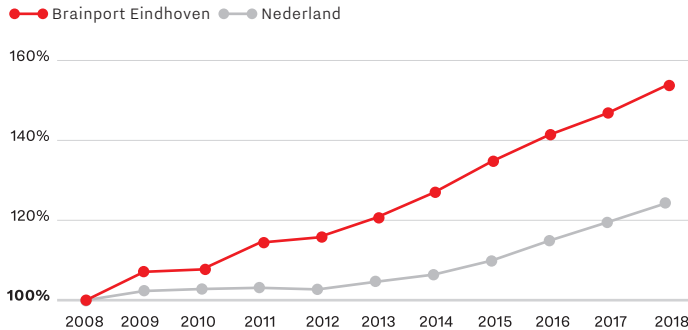
TECHNOLOGIE STUDENTEN

De afgelopen tien jaar is het aantal technologie studenten in Brainport gestegen met 53,6%

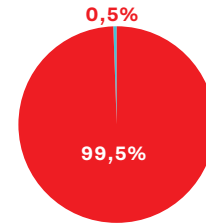
In 2018 volgen in Brainport 31.000 studenten een technologische opleiding. Dit is een groei van 4,6% ten opzichte van 2017. In het afgelopen decennium is het aantal technologie studenten regionaal twee keer zo hard gegroeid als nationaal. De verdeling van de 31.000 technologie

studenten in Brainport Eindhoven is als volgt: 8.800 mbo-studenten (28,2%), 11.000 hbo-studenten (33,9%) en 12.000 wo-studenten (38,0%). Deze verhoudingen zijn t.o.v. 2008 aanzienlijk veranderd. Het aantal technologie studenten op het hbo is het afgelopen decennium het sterkst (+118,0%) gestegen, gevolgd door het wo (+69,1%). Het aantal technologie studenten op het mbo kent een aanzienlijk minder sterke stijging (+3,8%).

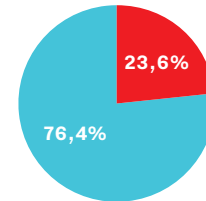
Technologie studenten - 2008=100

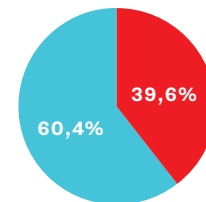
Wo studenten - 2018

Hbo studenten - 2018

Mbo studenten - 2018

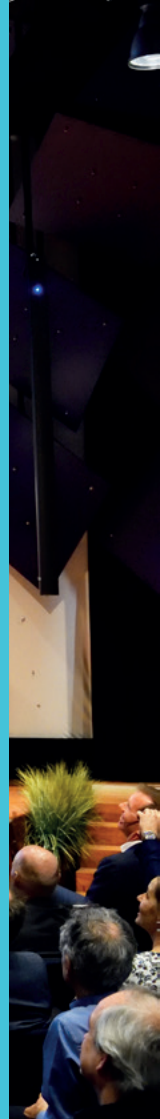
■ technologie ■ overige studenten

BUSINESS

“Cities can transform their future and Eindhoven is the prime example if we look at its entrepreneurial innovation ecosystem. (...) With the right network strategy and focus on high tech and digital technologies, the Brainport region can prevent Europe for economic and strategic decline.”

– Dr. Daria Tataj, innovatie-expert en auteur, 2019

ECONOMISCHE GROEI

Economische groei zet ook dit jaar door, maar vlakkt zowel regionaal als nationaal af

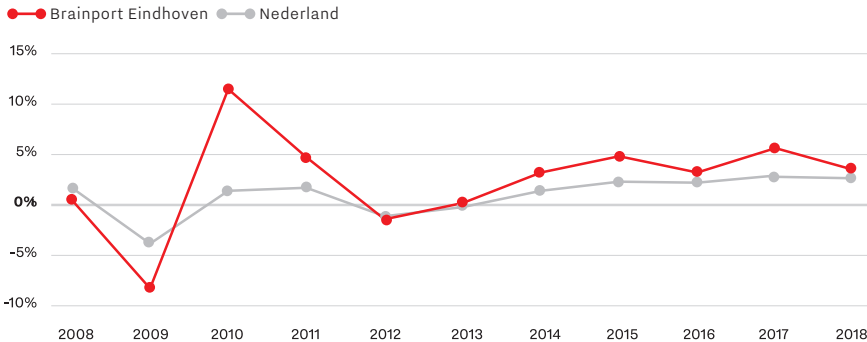
In 2018 is de economische groei in Brainport Eindhoven 3,3%. Dit is ook dit jaar weer boven het landelijke gemiddelde van 2,6%, een trend die al sinds 2013 standhoudt. Ten opzichte van de regionale economische groei van 5,6% in 2017 zien we dit jaar echter wel een

minder sterke economische groei. Dezelfde ontwikkeling is ook landelijk te zien, waarbij de economische groei ten opzichte van 2017 met 0,3%-punt daalde. De Nederlandse economie keert, na de sterke opleving na twee crises, in 2018 terug naar een standaard groeitempo. Over de afgelopen 10 jaar groeit de regionale economie met gemiddeld 2,5% per jaar ten opzichte van een gemiddelde nationale groei van 1,0% per jaar. Dit gaat regionaal wel gepaard met sterke

fluctuatie over tijd vergeleken met een minder fluctuerende economische groei landelijk.

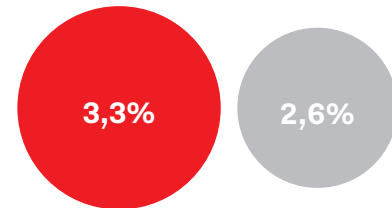
Het bruto binnenlands product (bbp) is een maat voor de omvang van de economie. De verandering van het volume van het bruto binnenlands product in een bepaalde tijdsperiode is een maat voor de groei (of krimp) van de economie.

Economische groei - BBP volumemutaties

Economische groei - 2018

Brainport Eindhoven Nederland

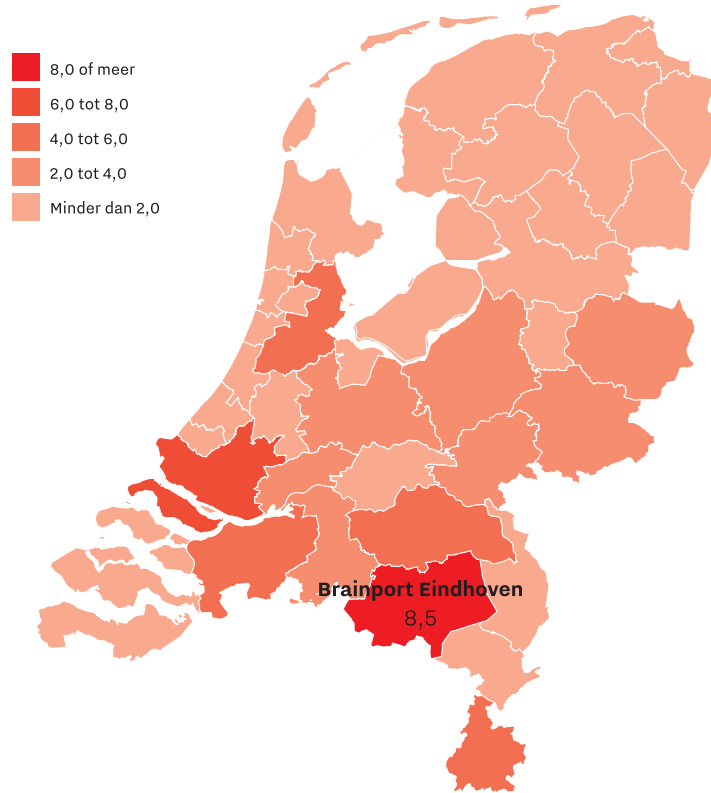
BRUTO TOEGEVOEGDE WAARDE INDUSTRIE

Sterke stijging bruto toegevoegde waarde in de industrie van Brainport Eindhoven in 2017

In 2017 heeft Brainport Eindhoven een bruto toegevoegde waarde in de industrie van €8,5 miljard. Dit is een stijging van 12,2% t.o.v. 2016. In tegenstelling tot nationaal waar van 2016 naar 2017 de bruto toegevoegde waarde in de industrie stijgt met 6,1% naar €81,6 miljard. Daarmee stijgt de bruto toegevoegde waarde in de industrie in Brainport twee keer zo hard als nationaal.

De hoogste bruto toegevoegde waarde in de industrie in Nederland is dan ook te vinden in Brainport Eindhoven. Op plek twee staat Rotterdam (€6,9 mld.) waarna Zuid-Limburg (€4,7 mld.), Amsterdam (€4,5 mld.) en Noordoost-Brabant (€4,5 mld.) volgen op plek drie, vier en vijf.

Bruto toegevoegde waarde - basisprijzen in mld. euro's, 2017

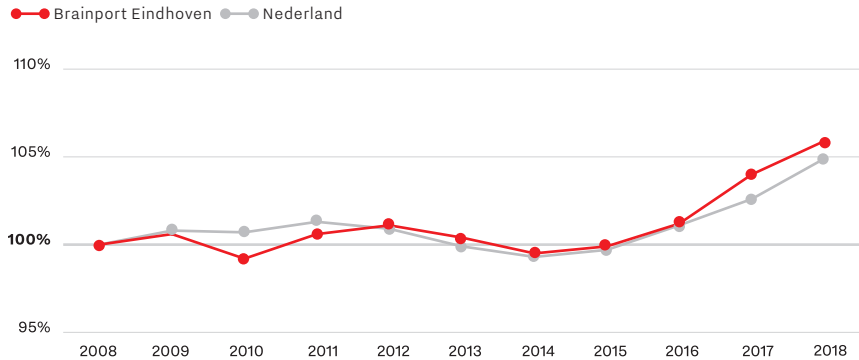

BANEN

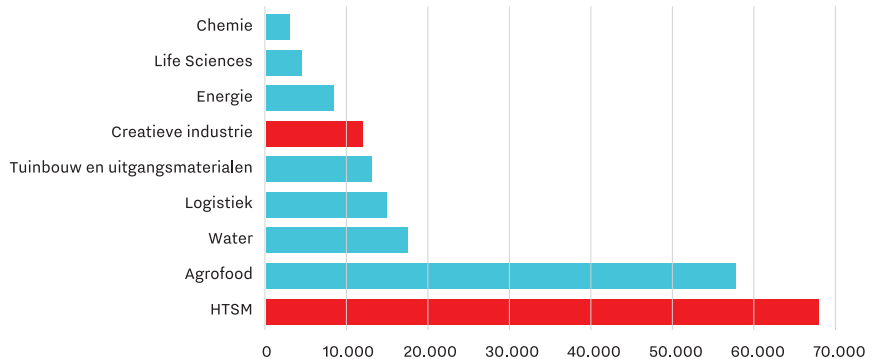
Topsector HTSM verantwoordelijk voor ruim een derde van de totale banengroei in Brainport Eindhoven.

In 2018 zijn er in Brainport Eindhoven in totaal 426.800 banen. Dat zijn er 7.700 meer dan in 2017, een stijging van 1,8%. De topsector High Tech Systems & Materials (HTSM) heeft een belangrijk aandeel in deze banengroei. Ruim een derde, 36,0%, van de extra banen in 2018 zijn afkomstig uit deze topsector. In 2018 is 11,2% van alle banen in de topsector HTSM in Nederland te vinden in Brainport Eindhoven. Ook de topsector Creatieve Industrie creëert veel banen in Brainport Eindhoven. In totaal 11.700 in 2018, een stijging van 400 extra banen ten opzichte van 2017.

Banen totaal - 2008=100

Banen in topsectoren in Brainport Eindhoven - in aantal banen, 2018

Smart Health

A man with a beard, wearing a white shirt and a black wristband, is holding a yellow, flexible, rectangular electronic device in front of a display. The display has the text 'Smart Health' at the top. In the background, another person is visible, wearing a striped shirt and a green device on their back.

TECHNOLOGY

“Investments in Research and Development, human capital, climate and energy are needed to support productivity growth and maintain a strong innovation capacity. (...) Productivity growth should come from new innovations. A further increase in research and development investment, especially in the private sector, is needed for this to happen.”

European Commission, 2019

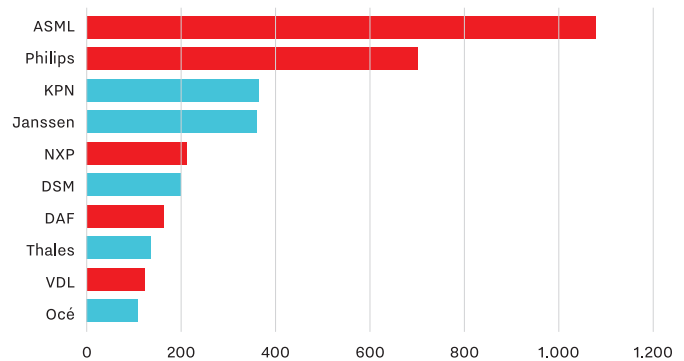
A man in a white shirt is looking at a display. The display is partially visible on the right side of the image.

R&D-UITGAVEN EN PATENTAANVRAGEN

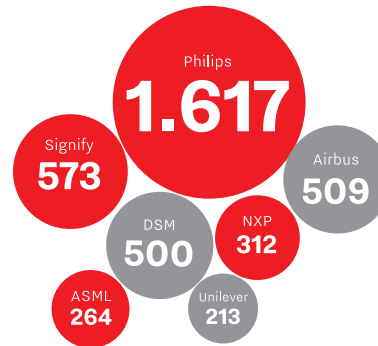
Brainport bedrijven goed vertegenwoordigd in de totale Nederlandse patentaanvragen en R&D-uitgaven

Brainport Eindhoven is goed vertegenwoordigd op het gebied van private R&D-uitgaven. ASML, Philips, NXP, DAF en VDL behoren tot de 10 bedrijven die het meeste uitgeven aan R&D in Nederland. De bedrijven gaven samen voor bijna 2.300 miljoen euro uit aan R&D, een stijging van 11% ten opzichte van 2017. Deze stijging is ook terug te zien in het aantal patenten. Nog nooit dienden zoveel Nederlandse bedrijven een patentaanvraag in bij het Europees Octrooibureau (EPO) als in 2018. Met ruim 7.000 aanvragen stijgt het percentage aanvragen met 1,4% ten opzichte van 2017. Brainport bedrijven Philips, Signify, NXP en ASML zijn samen goed voor 38,8% van de totale Nederlandse patentaanvragen.

Top 10 R&D-uitgaven in Nederland - in mln. euro's, 2018

Top 7 bedrijven in patentaanvragen in Nederland - 2018

INTERNATIONAL

“All companies in the region help to build Brainport Eindhoven as a leading world class and innovative top technology region. We all have one big challenge: to attract and retain the right talent. (...) By joining forces we stand strong internationally.”

– Henk Valk, CEO Philips Benelux, 2019

INTERNATIONALE HANDEL

In 2018 bedraagt de export van goederen van Brainport Eindhoven bijna €32 mld. (+17,7% t.o.v. 2017), waarvan ruim €7 mld. wederuitvoer. De regio is daarmee de tweede grootste exportregio van Nederland.

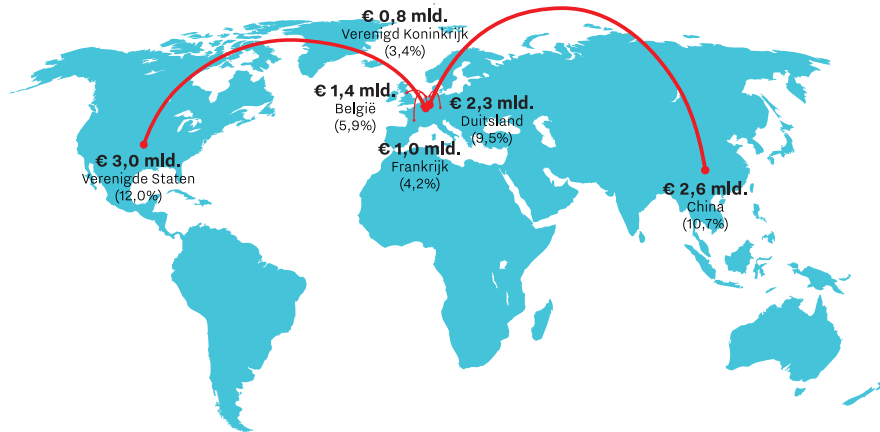
De totale Nederlandse export van goederen bedraagt in 2018 €346,6 mld. (+5,2%), waarvan €128,7 mld. wederuitvoer.

Ten opzichte van 2008 is de export (incl. wederuitvoer) regionaal met 48,8% gestegen en nationaal met 22,7% gestegen.

Het aandeel van Brainport Eindhoven in de totale nationale export neemt sinds 2010 ieder jaar toe, tot 9,2% in 2018. De export van machines, zoals chipmachines en machines voor de voedingsmiddelen-industrie is in 2018 bijna €16 mld. – bijna €4 mld. meer dan in 2015. Het grootste

deel van de uitvoerwaarde gaat niet langer naar Duitsland (9,5%) maar naar de Verenigde Staten (12,0%). In 2018 exporteert Brainport Eindhoven een totaal aan €3,0 mld. aan goederen (exclusief wederuitvoer) naar de VS. 10,7% van de totale regionale uitvoer gaat naar China (€2.6 mld.). De uitvoer van Brainport naar het Verenigd Koninkrijk neemt verder af van 9,6% in 2016 naar 5,0% in 2017 en 3,4% in 2018.

Internationale handel - uitvoer (excl. wederuitvoer) naar handelsland, 2018

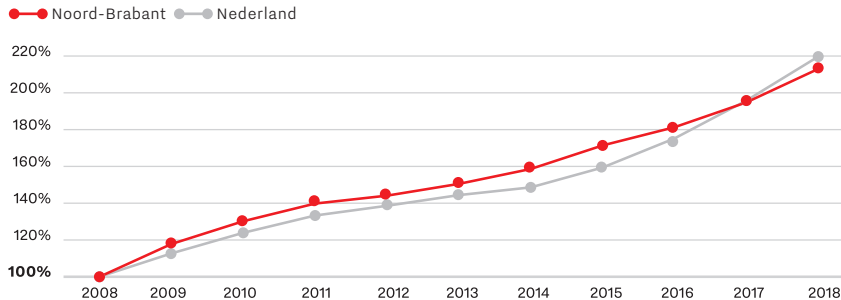

INTERNATIONALE STUDENTEN

Grootste aantal internationale technologie studenten uit Bulgarije

In 2018 telt de provincie Noord-Brabant 10.600 internationale studenten, waar dit in 2017 nog 9.700 internationale studenten waren (+9,3%). Het afgelopen decennium is het aantal internationale studenten zowel provinciaal als nationaal verdubbeld, met een stijging van respectievelijk 113,0% en 119,7%. Opvallend snijpunt in de grafiek is het jaar 2017, waar de groei van internationale studenten het afgelopen decennium op nationaal niveau voorbij de provinciale groei schiet.

Internationale studenten - 2008=100

De grootste groep internationale technologie studenten komt in 2018 uit Bulgarije. 440 Bulgaarse studenten studeren technologie in Noord-Brabant, wat neerkomt op 47,2% van het totaal aantal Bulgaarse studenten in de provincie. Het grootste aantal internationale studenten (ongeacht studierichting) komt uit Duitsland: 3.100 studenten, waarvan 410 studenten (13,0%) technologie studeren. Uit India komen 370 studenten, waarvan het grootste aandeel technologie studeert (88,8%). Dit betekent dat van elke 10 studenten uit India er bijna 9 technologie studeren. Ook in Roemenië en China ligt dit aandeel vrij hoog met respectievelijk 52,9% en 52,8%.

Top 8 herkomstlanden Noord-Brabant - 2018

Duitsland
3.100 studenten
13,0% in technologie

Bulgarije
440 studenten
47,2% in technologie

Roemenië
500 studenten
52,9% in technologie

China
450 studenten
52,8% in technologie

Italië
410 studenten
31,6% in technologie

India
370 studenten
88,8% in technologie

Frankrijk
310 studenten
7,7% in technologie

Griekenland
300 studenten
26,0% in technologie

BUITENLANDSE NATIONALITEITEN

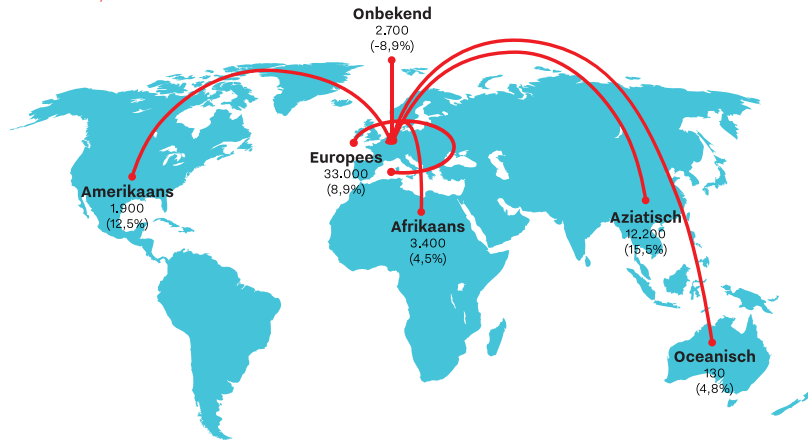
Aantal personen met buitenlandse nationaliteit blijft stijgen in Brainport Eindhoven

In 2018 zijn er 53.400 inwoners met een buitenlandse nationaliteit in Brainport Eindhoven, een stijging van 9,1% ten

opzichte van 2017. Het afgelopen decennium is het aantal personen met een buitenlandse nationaliteit regionaal (+83,6%) sterker toegenomen dan nationaal (+51,2%). Het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit ten opzichte van de totale bevolking ligt regionaal en nationaal op respectievelijk 7,0% en 6,1%. Opvallend is de sterke stijging van de Aziatische en

Amerikaanse nationaliteiten, respectievelijk 15,5% en 12,5% ten opzichte van 2017. Het aantal personen met een Aziatische nationaliteit is het afgelopen decennium meer dan verdrievoudigd tot een totaal van 8.300 personen in 2018.

Buitenlandse nationaliteiten in Brainport Eindhoven - herkomst en groei naar werelddeel, 2018

Top 10 buitenlandse nationaliteiten

- naar aantal personen, 2018

Nationaliteit	Aantal
Pools	10.300
Turks	3.500
Chinees	2.400
Duits	2.400
Brits	1.700
Belgisch	1.700
Spaans	1.600
Italiaans	1.500
Portugees	1.400
Marokkaans	1.100

BASICS

“Overheden kunnen dus wel degelijk het verschil maken naar voren, met investeringen in bereikbaarheid, woonmilieus, culturele voorzieningen en een goed werkende arbeidsmarkt. Daarmee creëer je de voedingsbodem voor ondernemers en bedrijven”

– Dr. Otto Raspe, Stedelijke regio's als motoren van economische groei, 2017

REGIONALE MOBILITEIT

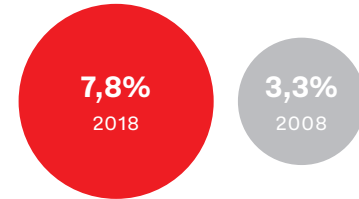
Het aantal treinreizigers, passagiers en de verkeersintensiteit neemt toe in de regio

Op de rijkswegen in Brainport Eindhoven passeren gemiddeld 2.700 motorvoertuigen per uur tegenover gemiddeld 2.300 motorvoertuigen op landelijk niveau. De drukte op de regionale rijkswegen neemt sinds 2014 weer toe en het aantal gepasseerde motorvoertuigen per uur t.o.v. 2011 is gestegen met 12,7%.

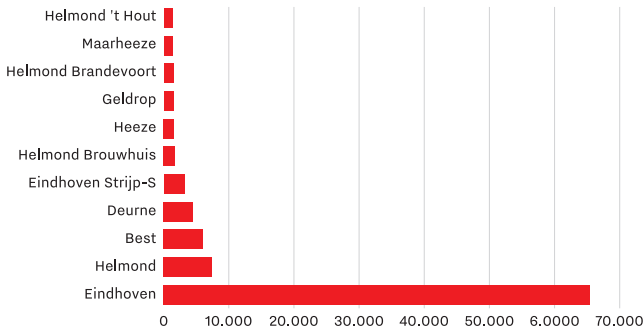
Ook het spoor verwerkt meer reizigers. In 2018 zijn er op een gemiddelde werkdag 95.700 reizigers die in- en uitstappen op een treinstation in Brainport Eindhoven. Dit is een stijging van 4,2% ten opzichte van 2017. Daarnaast vliegen we met z'n allen steeds meer. In 2018 telt Eindhoven Airport 6.238.000 passagiers, welke naar 87 verschillende bestemmingen kunnen vliegen. Goed voor een aandeel van 7,8% van het totaal aantal passagiers dat vertrok van de luchthavens van nationaal belang (Amsterdam, Eindhoven, Groningen, Maastricht en Rotterdam).

Aandeel Eindhoven Airport in luchthavens van nationaal belang

- Aantal passagiers

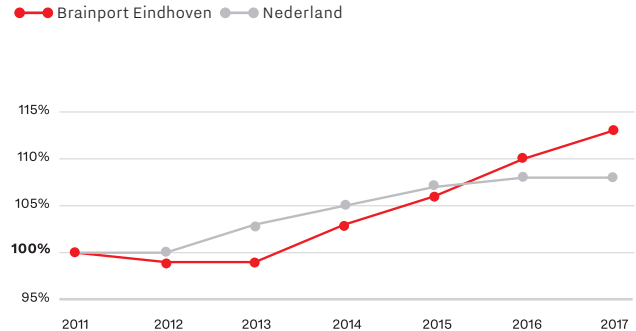

Treinreizigers in Brainport Eindhoven - naar station, 2018

Verkeersintensiteit Rijkswegen

- Gepasseerde motorvoertuigen per uur, 2011=100

SPECIAL BREDE WELVAART

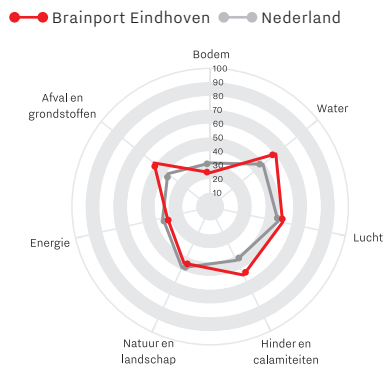
“Het bruto binnenlands product mag niet langer de enige maatstaf zijn voor economisch succes. Decennia waarin economische groei belangrijker werd geacht dan sociale gelijkheid, hebben geleid tot recordniveaus van ongelijkheid in welvaart en inkomen.”

- World Economic Forum, Inclusive Development Report 2018

Telos beschrijft duurzame ontwikkeling als een ontwikkelingsproces gericht op het bevorderen van een evenwichtige groei van het lichamelijke en geestelijke welzijn van mensen (sociaal-cultureel kapitaal), van de veerkracht en kwaliteit van de natuur (ecologisch kapitaal) en een gezonde economische ontwikkeling (economisch kapitaal). Elk kapitaal is opgebouwd uit meerdere voorraden die samen de kwaliteit en kwantiteit van een kapitaal bepalen. Dit wordt gemeten aan de hand van indicatoren waarbij gebruik gemaakt wordt van normen om de score (van 0 tot 100) van een indicator te bepalen*.

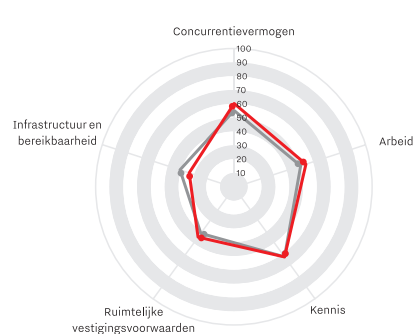
ECOLOGISCH KAPITAAL

Brainport Eindhoven scoort t.o.v. Nederland goed op het gebied van Water, Afval en grondstoffen, en Hinder en calamiteiten. Op de voorraad Bodem scoort Brainport onder het landelijke gemiddelde. De gemeente Bergeijk behoort tot de tien best presterende gemeenten op het gebied van Water en Reusel-De Mierden en Eersel staan in de top 10 betreft Afval en grondstoffen.

ECONOMISCH KAPITAAL

Op de voorraden Concurrentievermogen, Arbeid en Vestigingsvoorwaarden scoort Brainport beter dan landelijk. Qua Infrastructuur en bereikbaarheid scoort de Brainport regio onder het landelijke gemiddelde. Bladel behaalt een plek in de landelijke top 10 op de voorraad Vestigingsvoorwaarden, Veldhoven op de voorraad Concurrentievermogen en de gemeente Eindhoven op Kennis.

SOCIAAL-CULTUREEL KAPITAAL

Binnen het sociaal-cultureel kapitaal zijn er sterke verschillen tussen Brainport en Nederland op het gebied van Politieke participatie, Economische participatie en Kunst en cultuur. De gemeenten Bergeijk, Eersel en Heeze-Leende staan alle drie in de top 10 op de voorraad Economische participatie terwijl de gemeenten Best en Bladel tot de top 10 behoren op de voorraad Onderwijs.

* Zie voor een volledige toelichting de 'Nationale Monitor Duurzame Gemeenten 2018' van Telos

COLOFON

Redactie

Brainport Development NV

Bronnen

ArbeidsmarktInZicht.nl, CBS, CWTS Leiden Ranking 2019,
European Patent office, LISA, Nuffic, Platform Bètatechniek,
Technisch Weekblad, Telos, Treinreiziger.nl

Disclaimer

Bij de samenstelling van deze publicatie is gebruik gemaakt van diverse bronnen en informatie die door vele organisaties is verstrekt. Brainport Development NV kan niet de juistheid of nauwkeurigheid van de in deze uitgave voorkomende gegevens, informatie of meningen, noch met betrekking tot de geschiktheid daarvan voor enig doel, enige situatie of enige toepassing garanderen. Brainport Development NV is dan ook niet aansprakelijk voor eventuele schade, verliezen of andere gevolgen die zouden kunnen voortvloeien uit het gebruik van de in deze uitgave voorkomende gegevens, informatie of meningen.

Brainport Development NV

Achtseweg Zuid 159H
Postbus 2181
5600 CD Eindhoven
040 751 24 24
info@brainporteindhoven.nl
www.brainporteindhoven.com/monitor

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

© Brainport Development NV, 2019